Gazeta Krakowska

Wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w Drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

№ 54.

Kwartalnie kosztuje złr. 4 Konw. Mon. miesięcznie złotych sześć.

WTOREK 7 Marca 1848 roku.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień	godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła po cent.	Psychrometr	Wiatr		Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi.
4	6	27 0. 99	+ 2, 0	2 15	Zachodni	słaby	Pogoda z Chmurami	
	2	2, 16	+ 4. 8	2 54	ZPn. Zachodni	,,	Pochmurno	
	10	2 88	+ 1. 4	2 24	PPn Zachodni	słaby	,,	
5	6	0, 87	0, 6	1 88	Pn. Wschodni	średni	Pochmurno	Śnieg
	2	26 10, 20	+ 0, 4	2, 10	,,	,,	,,	
	10	10, 41	0 0	2, 03	Pn. Zachodni	słaby	Pogoda z Chmurami	

Wiadomości zagraniczne.

— *Warszawa 2 Marca.* —

Ukazem Cesarskim do Rządzącego Senatu z dnia 24 grudnia 1847 roku (5go stycznia r. b.) Najjaśniejszy Pan najmiłościwiéj dozwolić raczył, JO. Xięciu Warszawskiemu Hr. Paskiewiczowi-Erywańskiemu, utworzyć ze swoich dóbr Szczeglicy i Homel w gub. Mohilewskiéj majorat, który po zejściu JO. Xięcia, przejdzie na Jego Syna Xięcia Warszawskiego Hr. Teodora Paskiewicza Erywańskiego, Sztabs-Kapitana Preobrażeńskiego pułku Lejb gwardyi, fligiel-adjutanta J. C. K. Mości, i w jego rodzinie zostanie aż do zupełnego wygaśnięcia potomstwa, przechodząc z rąk jednego posiadacza do drugiego, porządkiem oznaczonym w postanowieniu o majoratach z dnia 6 lipca 1845 roku. Za wygaśnięciem linii męzkiéj i żeńskiéj syna JO. Xięcia namiestnika, majorat przechodzi na tychże zasadach do Rodziny starszéj jego Córki Bałaszewy, za wygaśnięciem tejże potomstwa, majorat przechodzi do Rodziny drugiéj Jego Córki, Xiężny Wołkońskiéj; a za wygaśnięciem tejże potomstwa, przechodzi do rodziny trzeciéj Jego Córki Xiężniczki Anastazyi, jeśli za mąż wydaną będzie. Za przejściem majoratu w linije żeńskie, bądź syna bądź córek JO. Xięcia Namiestnika, Właścicielka przyjmuje tytuły i herb dostojnego założyciela majoratu, i też tytuły wraz z herbem udziela swojemu małżonkowi. Przy każdém atoli przelaniu tytułów i herbu, wymagane będzie osobne Najwyższe pozwolenie.

Tygodnik Petersburgski zawiera pod napisem: *Zima nad Niemnem* co następuje: W liście pisanym w końcu stycznia, z nad Niemna w Kowieńskim powiecie, czytamy: „Zimy jak jest u nas, pamiętają podobieństwo ci, co już mieli sąd i zdanie za najścia Francuzów. Nazywają też włościanie te mrozy *Francuzka zima*. Od listopada nie mieliśmy odwilży. Niebo ciągle pogodne, śniegu nie ma, mróz najmniéj 15 stop. najwięcéj 29 stop. ciągle, co dzień. Zrzódła wyschły, wody nie ma. Owszem jak w Australii, tam gdzie są rzéki, na wspak iść zaczęły i wylewają się do swoich ruczajów. Przyczyna tego ta, tak jak u mnie, że w stawach gdzie są młyny na rzékach, woda do dna wymarzła; ta zaś co z góry nadchodzi, nie mając sposobu przeciśnięcia się dnem rzeki, wychodzi na lód przez jego szczeliny i stając się na ten raz wyższą od ujść ruczajów, wylewa się na ich koryto i zalewa pola i domy, jak na wiosnę. Barometr gospodarski przeszedł wysokością wszelkie skale i o włos, że nie napełnił całego wierzchu rurki. Tegom ni razu w innym czasie nie widział śród największych susz i pogód i mocno żałuję, że nie mam na ten raz barometru fizykom służącego, dla dokładnego oznaczenia téj dziwnéj pressyi. (1).“

— *Bruxella 25 Lutego.* —

Przedstawiono projekt do prawa o przypuszczenie zdolności do list wyborczych, oraz wszystkich, którzy tylko stoją na liście przysięgłych na mocy prawa z 15 maja 1837 roku. Duchowni, dopóki nie posiadają żadnych stopni akademickich, nie uważają się za zdolnych. Powody do tego są objawione w urzędowém sprawozdaniu. „Jako obywatel duchowny porównanym jest z innemi i niemyślémy go wcale ograniczać w tym względzie. Jako duchowny nie może rościć pretensyi do prawa wyjątkowego, albowiem głosowałby tylko jako członek korporacyi i musi słuchać rozkazu swych naczelników. Zresztą prawo nie wyłącza wcale duchownych od politycznego zawodu, jeżeli posiadają warunki do tego konieczne“.

— *Londyn 24 Lutego.* —

Coroczne obliczenia angielskiéj listy cywilnéj

(1). Coś podobnego czytamy w gazetach z Alzacyi: „Nieskończenie długa zima tegoroczna prócz ostrego chłodu trwającego bez przerwy od dwóch miesięcy, ma tę osobliwą niedogodność, że w niedostatku deszczu i śniegu, panuje powszechnie największa susza. Po wielu górzystych miejscowościach ledwo jedno lub dwa źródła pozostały, które dają nieco wody; rzéki wyschły, większa część młynów i fabryk wodą obracanych zatrzymały się; woda na Renie nadzwyczaj niska“.

wykazują, że monarchowie królewskiéj wyspy mogą wygodnie korzystać z wolnego czasu przez Kartę im zapewnionego. Dotąd jednak nie posiadaliśmy tak szczegółowéj specyfikacyi summ wydawanych na utrzymanie królowéj i jéj dworu; dopiéro *London Almanach* tegoroczny je obliczył. Podajemy z obliczenia tego, następne wyjątki czytelnikom naszym.

Dwór królewski. Prywatna szkatuła królowéj 60,000 funt. sz (2,400,000 złp.) wraz z używaniem pałacu St. James, pałacu Buckingham, zamku Windsor i pawilonu w Brighton jako rezydencyj królewskich. Pensya wielkich urzędników dworu w rozmajtych wydziałach, wraz z pensyami dla emerytów 131,260 fst. a koszta dworu w wydziale wielkiego szambelana, wielkiego mistrza dworu, wielkiego koniuszego i wielkiego mistrza garderoby 172,200 fst. Królewskie jałmużny, podarunki i t. p. 23.000 fst., pensye 25,000 fst. Razem więc 470,000 funt szt. (18,800,000 złp.)

Prywatna szkatuła xięcia Alberta „dla służby tajnéj" 40,000 fst.

Apanaże: xięcia Cumberland (króla hanowerskiego) 21,000 fst. z pałacem Kew na rezydencyę; xiężny Cambridge 21,000 fst. Xięcia Jerzego Cambridge 6000 fst. Xiężny Augusty Karoliny Cambridge, małżonki xięcia Meklemburg Strelitz, 5000 fs; xiężny Maryi, wdowy po xięciu Gloucester, 13,000 fst. Xiężny Zofii 13,000 fst., wraz z zamkiem i parkiem w Greenwich; króla Belgijskiego, jako wdowca po xiężniczce Karolinie, córce Jerzego IV, 500.000 fst., wraz z pałacem Claremont; królowéj Adelajdy wdowy po Wilchelmie IV., 100,000 fst., wraz z majętnością i pałacem Hampden-Court, pałacem Bushy i Malborough Court na Pall Mall; xiężny Kent matki królowéj, 32,000 f. st., wraz z Frogmore-Loge przy Windsor na rezydencyę: xiężny Inwerness połączonéj morganatycznym związkiem z zmarłym xięciem Sussex 10,000 funt szt. wraz z pałacem Kensington.

Etat wielkiego szambelana: Wielki szambelan 2000 fst.; wice-wielki szambelan 924 fst. 8 szambelanom (lords of walting) 5616 fst., ośmiu kamer. junkrów (grooms of walting) 2685 fst. Dama dworu i mistrzyni garderoby 500 fst. Siedm dam dworu 3,500 fst., ośm frejlin 2,400 fst, ośm pokojowych 2,400 fst. Oddział gwardyi szlacheckiéj (Gentlemen of arms) 5129 fst; straż pałacowa (Yeomen of the Guard) 7150 funt. st. Order podwiązki 502 fst., order łazienny 419 fst. Heroldowie 355 fst, woźni (sergeant of arms) 1555 fst.; kapelani i duchowni 1236 fst. nader małe pensye w porównaniu z innemi, wydział medyczny 2705 fst. Mistrzowie ceremonii, paziowie etc. 7576 fst., kapelmistrz i orkiestra 1916 fst, urzędnicy od mebli (oficiers of Furniture) i t. d. 5809 fst. Nadzorca obrazów i malarz nadworny 500 fst., sternicy i wioślarze 400 fs., pisarze, gończy i t. d. wielkiego szambelana 3110 fst. Gubernator i wice-gubernator zamku Windsor 1295 fst. Pensye emerytalne 7560 fst.

Etat wielkiego mistrza dworu: Wielki mistrz dworu 2000 fst. Podskarbi dworu 940 fst., kontroler 940 fst., intenden (master of the Household) 1458 fst. Sekretarz płatnik, pisarze, gończy 2920 fst. Leśniczy parku Windsor (który to urząd sam xiążę Albert piastuje) 500 fst., koszta utrzymania 1676 fst. Służący kuchenni, piwniczni, cukiernicy, pasztetnicy, nakrywający stoły i t. d. 9938 fst. Marszałkowie i ich ludzie i t. d. 1924 fst, kapłani 3535 fst., pensye i dary łaskawe 6365 fst.

Etat wielkiego koniuszego: Wielki koniuszy 2500 fst., pierwszy koniuszy 1000 fst,, czterech koniuszych 3000 fst, czteréj paziowie honorowi (Pages of honour) 460 fst. sekretarz i pisarz wydziału wielkiego koniuszego 1500 fst. inspektor i konował 600 fst., główny berejter stajni królewskiéj 454 fst. główny dojeżdżacz (Master of the Bruck hounds) 1700 fst., kuczery, mastalerze, lokaje i t. d. 12.565 fst., pensye emerytalne 2 66 fst. W tym wydziale nie jest objętym dwór xięcia Alberta.

Wydatki wydziału kuchennego na rok 1846 były następne: Na chléb 2050 fst., masło, słonina, séry, jaja 4976 fst.; mléko i śmietanka 1478 fst., mięso 9472 fst, ryby 1979 fst. drób 3633 fst., kawa, herbata, cukier i t. p. 4644, oleje i oliwy 1793 fs., owoce i konfitury 1741 fst., jarzyny 487 fst., wino 4850 fst.; likwory i t. d. 1840 fst. Ale i piwo 2811 fst.. świéce woskowe 1927 fst., świéce łojowe 679 fst., lampy 4166 fst. opał 6849 funt st., papiér, atrament, pióra i t. p. 824 fst., robota kowalska i stolarska 1266 fst, porcelana, towary szklanne i t. d. 132 fst. płótno 1083 fst., pranie 3130 fst. Gdybyśmy teraz dokładnie wiedzieli wiele osób stale w owym roku otaczało królowę Wiktoryę, wówczas możnaby dokładnie, statystycznie obliczyć, za wiele każde indywiduum zjadło pokarmów i napojów.

— *Stany Zjednoczone.* —

Waschington Union ogłasza sprawozdanie sekretarza skarbu o wypadku śledztwa komisyi ustanowionéj przez rząd dla zbadania wynalazku kapitana Cickson, ważnego bardzo w machinach parowych. Przez zastosowanie dwóch małego rozmiaru aparatów kondensatora i ewaporatora, para natychmiast w wodę się zamiénia i wraca do kotła. Ponieważ zawsze cokolwiek pary szparami ucieka, przeto ewaporator zastępuje ubytek żywiołu, na którym płynie statek i z tego powiększenia ogólnéj ilości pary ewaporator daje tyle wody świéżéj ile potrzeba. Komisya uważa aparat za dokładny zupełnie i przytacza następne korzyści: 1) Parostatek nie potrzebuje w podróży wiéźć z sobą beczek wody i wody słonéj dać do kotła. 2) Codzień otrzymuje tyle wody świéżéj, iż może zawsze opatrzyć maszynę i kuchnię i każdemu z ludzi osady dać świéżą kąpiel. 3) Ognia gasić nie potrzeba, ponieważ nie potrzeba kotła czyścić z soli i szlamu, co oszczędza koszta ogrzania. 4) Kocioł potrzebuje mniejszego baczenia, ponieważ maszyna wszystko robi i zaopatruje go potrzebnym zapasem wody. 5) Kocioł trzy lub cztéry razy dłużéj wytrzyma jak dotąd, ponieważ nie zanieczyszcza się. 6) Oszczędza się piątą część kosztu ognia, ponieważ woda ciepła do kotła wchodzi. 7) Pękaniu kotła zupełnie się przez to zapobiéga.

Rozmaitości.

ZAMEK LUCIENNES.

(Ciąg dalszy.)

Telegrafy Elektryczne w Stanach Zjednoczonych.

Telegrafy Elektryczne na niezmierną skalę rozwijają się w Stanach Zjednoczonych. *New-York-Herald*, w tygodniowym numerze swoim z 22 stycznia r. b. umieścił kartę, na której wskazane są linie elektro-magnetyczne, łączące stale rozmaite prowincye Unii. Mamy tę kartę przed oczyma, a trudno wstrzymać się od uczucia smutku i upokorzenia pisze ów dziennik angielski, gdy porównamy czcze spory angielskiéj administracyi i stronnictw, z wypadkami otrzymanemi po drugiéj stronie Oceanu Atlantyckiego przez niezmordowaną czynność ludu, którego każdy krok znaczy się postępem, ulepszeniem jakiém lub zdobyczą, czy to przemysłową czy handlową.

Zaprowadzono najprzód dwie wielkie linie, Południową i północno zachodnią. Wielka linia południowa (*southern-atlantic-line*) biegnie z Nowego Yorku do Nowego Orleanu, na rozległości mil 1826, i przechodzi przez 41 miast, z których główniejsze są: New-York, Filadelfia, Baltimora, Washington, Richmond, Raleigh, Charlestown, Savannah, Montgomery, Mabile i New Orleans.

Wielka linia północno-zachodnia ciągnie się od Nowego Yorku do Buffalo a z Buffalo do Montréal w Kanadzie, idąc ku północy, brzegami jeziora Ontario, na rozległości mil 1020. Przechodzi przez miast 31, z których główniejsze są New York, Albany; Utica, Buffalo, Toronto, Kingston i Montreál.

Nie mówimy o wszystkich odnogach boby końca nie było; wskazujem tylko główne. Jedna idzie do Montrealu do Kwebeku przez Berthie, i Trois-Rivières, na rozległości 180 mil; druga z Montrealu do Troy, ma 260 mil przebiegu, przez miast 13, z których głowne są: Rutland, Burlington, Saint-Albanes i Philipsburg.

Na wschód, linia z New-York do Bostonu, na 237 mil długa, ma dwie odnogi: 1) z Bostonu do Portland, 74 mile, 2) z Bostonu do Lowell, 26 mil.

Po wielkich liniach południowéj i północno-zachodniéj, najznaczniejsza jest linia na zachodzie, biegnąca z Filadelfii do Saint Louis. Ma ona 800 mil długości i przechodzi przez 17 miast, z których główniejsze są: Hanisburg, Pittsburg, Columbus, Cincinati, Louisville i Saint Louis.

W ogóle, długość linij elektro- magnetycznych w téj chwili wynosi w Stanach Zjednoczonych 6,880 mil.

To przecież nie wystarcza już dla massy interesów które co dzień wymagają szybkiéj kommunikacyi. Dzienniki Amerykańskie ogłaszają, że zakładają jeszcze druty telegraficzne na rozległości mil blizko 4000, co wkrótce podniesie na mil 10,880 długość linii elektro-magnetycznych.

Użytki i korzyści jakie już Amerykanie uzyskują z telegrafów elektrycznych prawdziwie są zadziwiające. W sześć dni, od 1go do 6go stycznia r. b. dziennik New-Yorkski odebrał i ogłosił 19 ogromnych kolumn wiadomości politycznych, handlowych, morskich i innych. Nowiny te, nadeszłe ze wszystkich stron kraju, z Bostonu, Cincinatti, z Nowego Orleanu, Baltimore i t. d. przegiegły mil 6,002. Składały się z raportów do kongresu, z buletynów giełdowych, przesłanych i wydrukowanych z matematyczną dokładnością.

Dzienniki angielskie ogłosiły jako cud niezrównany, przesłanie w półtrzeciéj godziny mowy Królowéj Wiktoryi, złożonéj z 700 wyrazów, którą poskracano jak tylko się dało najmocniéj. Rapport gubernatora Stanu Albany, złożony z 5000 wyrazów nie więcéj potrzebował czasu (półtrzeciéj godziny) do przybycia z Albany do dzienników New-Yorkskich, które go bez żadnych skróceń, całkowicie ogłosiły.

Na uwagę niezmierną zasługuje także taniość kommunikacyj elektrycznych w Stanach Zjednoczonych, zwłaszcza porównana z ceną tychże kommunikacyj w Anglii. I tak np. dwadzieścia słów przesłanych z New Yorku do Poughkeeprie, na odległość mil 80 kosztuje 19 groszy polskich ($37\frac{1}{2}$ centyma) gdy tymczasem za dwadzieścia słów przesłanzch z Londynu do Dover, na odległość mil 88, płaci się 11 szylingów (23 zł. pol.)

New-York, jest dzisiaj centralnym punktem Unii, ponieważ tam zbiegają się wszystkie linie telegraficzne. Inne miasta są jako przedmieścia z któremi znosi się każdodziennie, o każdéj godzinie, z największą łatwością.

Przebiegając dzienniki przybyłe wczoraj parostatkiem *Combria*, znaleźliśmy w nich następujący frazes, wyjaśniający dla czego tak wielkie rzeczy tam dokonywają, a zatém dla czego z téj strony Oceanu tak małe.

„Lud Amerykański, powiada jeden z tych dzienników, kocha, uwielbia, ubóstwia, wspiera z zapałem i najwspanialéj płaci wszelką zdolność, wszelki gieniusz, którego usiłowania przyczynić mogą postępu, dobrego bytu i sławy Stanom Zjednoczonym.“

Wiadomości Literackie.

W Księgarni **St. Gieszkowskiego** znajdują się do nabycia nowe dzieła: **Ojcowska rada dla mojéj córki**, przez J. H Campe; przekład T. Sierocińskiego. Warszawa, 1848 in 8° złp. 8. — **Czarna księga,** zbiór najciekawszych procesów kryminalnych dawniejszych i nowszych czasów; wydany przez E. F. Górskiego. Wrocław, 1848. 3 Tomy 8°. złp. 18 **Krótkie wiadomości z nauk przyrodzonych** i niektóre ważniejsze wynalazki Warsz 1848 in 12°. złp. 5 — **Kilka słów o mierzwie;** przez Z. P Poznań, 1848. in 12°. złp. 1 gr. 15. — **Nauka o świecie,** ułożona przez A Kiszewskiego. Część 1. Poznań 1847. in 8°. złpol. 2 gr. 15. — **Psalmów pokutnych** Dawidowego Psałterza siedm nowo-ułożonych do śpiewu dla katolików, Poznań, 1848 in 8°. gr. 12. — **Zbiór dzieł katolickich**

ku uświęceniu i zbudowaniu. Tom 1—7. Poznań, 1847 in 16°. złp. 7. Można mieć i pojedyncze tomy tego dzieła, po złp. 1. — **Rocznik rozkrzewiania wiary,** wychodzące poszytami. Poznań, 1847 in 8°. Poszytów 6 złp. 9. **Flora polska,** w ograniczeniu do jawnokwiatowych rodzajów; przez J. Wagę. Tom 1 Warszawa 1847, in 8°. złp. 15.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA

Od dnia 4 do dnia 6 Marca.

Richter Józef ob., Gołaszewski Władysław, Miodowicz Piotr, Bzowski Henryk ob., Fromüller C. K. porucznik, Wędrychowski Franciszek, Braun Fryderyk, Straszewski ob., Kawecki Edward, Thül, z Galicyi; — Witaszewski Karol ob., z Polski.

Wyjechali z Krakowa.

Wędrychowski Franciszek, Thül, do Galicyi; Bukowski Julian ob., Trzebińska Celestyna, Walewski Stanisław, do Polski.

Doniesienia Urzędowe.

Nro 735.

CESARSKO KRÓLEWSKI TRYBUNAŁ

Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

W skutek prośby Sukcessorów ś. p. Wincentego Stuczyńskiego, jako to: Mateusza, Franciszka, Tomasza i Jana Stuczyńskich braci, tudzież Maryanny Czapliny i Franciszki Sochowéj sióstr rodzonych między sobą, wniesionéj, o przyznanie im spadku po ojcu ich ś. p. Wincentym Stuczyńskim pozostałego, z realności pod Liczbą 41 w gminie VIII. we wsi Krowodrzy położonéj, składającego się, Ces. K. Trybunał po wysłuchaniu wniosku Ces. Król. Prokuratora, w myśl artykułu 12go ustawy Hipotecznéj z roku 1844go, wzywa wszystkich prawa do tego spadku mających, aby się z takowemi w przeciągu 3ch miesięcy do Trybunału zgłosili, gdyż w przeciwnym razie, spadek w mowie będący, zgłaszającym się sukcessorom w stósownych częściach przyznanym zostanie.

Kraków dnia 25 Lutego 1848 r.

Sędzia Prezydujący
J. Czernicki.
(1r.) Z. Sekretarza P. *Burzyński.*

Nro 4336.

Kundmachung.

Wegen Sicherstellung der Verfrachtung der im Jahre 1848/9 für die k. k. Saline zu Wieliczka und für das k. k. Schwefelwerk zu Szwoszowice erforderlichen Steinkohlen aus den Ärarial Gruben der k. k. Montan-Herrschaft Jaworzno wird am 16 März d. J. bei der k. k. vereinten Salinen und Salzverschleiß-Administration eine neuerliche Lizitations Verhandlung vorgenommen werden.

Das Quantum der bis längstens Ende September 1848 zu liefernden Stück-Steinkohlen besteht für Wieliczka in 260 und für Szwoszowice in 180, Jaworzner Kohlenklaftern, welche nicht nach Korezen sondern nach Kohlenklaftern mit 80 Wiener Zoll Länge 80" Breite und 43" Höhe abzustellen sind. Die fräglichen Steinkohlen sind auf der obgenannten Herrschaft am Ufer des Pszemsza-Flußes gelagert und müssen von dem dortigen Magazin bis Podgorze zu Wasser und von da bis Wieliczka und Szwoszowice auf der Achse transportirt werden.

Jene, welche diese Steinkohlen-Verfrachtung zu übernehmen wünschen, haben hierauf versiegelte, schriftliche, von Außen mit den Worten Steinkohlen Verfrachtungs Anboth bezeichnete Offerte, welche mit dem zur Sicherstellung des Anboths erforderlichen 10% Reugelde zu versehen sind, bis zum 16 März d. J. um 12 Uhr Mittags bei dem Herrn Amtsregistrator in der k. k. Salinen Administrationskanzlei zu Wieliczka, wo auch die näheren Lieferungsbedingnisse zu den gewöhnlichen Amtsstunden eingesehen werden können, abzugeben.

Welches von Seiten der k. k. Polizei Direktion zur allgemeinen Kenntniß gebracht wird.

Krakau am 3 März 1848.

k. k. Polizei Direktor
Kroebl.

W dniu 9 Marca b. r. godzinach południowych, w Mieście Chrzanowie, na Targowiskach zwykłych, na drodze exekucyi Sądowéj, sprzedanemi zostaną przez publiczną licytacyą: trzy krowy, komoda i dwa stoły okrągłe. — Chęć kupna mający na czas i miejsce oznaczone przybyć zechcą.

W Chrzanowie d. 26 Lutego 1848 r.

F. *Borelowski.*

Doniesienie prywatne.